

l'article ROLDOR, també documentat amb *muig*); *canaliu* (lleg. *-in?*) potser de *canyella*; *gúbia* potser variant de GÓDOA.

És impossible que *poliol* vingui d'un ll. *polium* (en realitat gr. *πόλιον*), puix que això és incompatible amb la *é* tònica dels representants en totes les llengües romàniques; també és fals que aquest nom grec significués això, car és una planta netament diferent; el que podria ser és que a la influència d'aquest nom grec fos deguda la *o* de la síl·laba inicial del llatí tardà i el romànic (contradient la mètrica de Marcial), perquè encara que el mot grec no té res a veure, per l'origen, amb el llatí, designava una altra herba aromàtica, el serpoll («*polion*: *serpullus*, CGL VII, 101, cf. «*puleius minor*: *serpullus*, CGL VII, 158).

DERIV.: *Empuriolar* mall. 'importunar' (*AlcM*), pròpiament 'marejar com una beguda massa perfumada' o 'fer avortar' (com ho fa el polioli segons el Màcer).

CPT.: *Palpalei* 'mentha citrata' mall., herba aromàtica «de tronc ramós»: ha de ser doncs format amb *pal* o ll. PALUM + el ll. PULEJUM, amb la sòlita diferenciació *-ol-* > *-al-* (com *palpis*, *clatell*, *a altrança*, *si mal convé* etc.); però com que la terminació *-ei* no s'explicaria pel català, és menester postular una base PALUS PULEJI ('tronc de polioli') transmesa pel mossàrab.

1 Així DFgra., a la p. 605a, però aquí imprès *pariol* (*pəriól* mall., *AlcM*), amb dissimilació.

POLIOMIELITIS, 'paràlisi infantil', pròpiament 'inflamació de la medulla', compost de *πολιός* 'gris' i *μυελός* 'moll de l'espinada'.

Poliopia, V. *miop* *Poliorama*, V. *panorama* *Pòlip*, *poliper*, V. *pop* *Polipètal*, V. *pètal* (PAELLA) *Polipodi*, *polipodiàcies*, *polipoli*, V. *peu* *Poliporàcis*, V. *porus* *Polipós*, V. *pop* *Políptic*, V. *tríptic*

POLIR, del ll. POLIRE 'allisar', 'polir'. □ 1.ª doc.: Llull.

«L'amic, ab sa ymaginació, pintava e formava les fayçons de son Amat en les coses corporals, e ab son enteniment les *pulia* en les coses spiritalis, e ab volentat les adorava en totes creature», *Libre d'Amic e Amat* (*Blanq.*, NCL III, 87, § 332). Especialment 'fer llis i lluent un objecte petri': «Primerament les piquen en la pedrera y les colpejan y *polixen* esculpint en elles alguns fullatges» en el *Miserere* de Salv. Pons (1592).

El paper de primer pla en la llengua usual l'ha tingut el participi *polit*, *-ida*, convertit en un adjectiu sinònim de 'bonic', 'bell': «Cascuna d'elles aprèn / davant lo mirall en casa / --- / guardant com los estarà, / enaxí lur cors girar / e'l labi d'amont levar; / e com pus les dents se poden / *polidament* ensenyar, / e qual dent és la pus bella / e qui-s pot mills ensenyar», versos d'Eiximenis (prosicats en el *Li. de les Dones*, *EntreDL* I, 181.59). Adverbi al qual JRoig dona translació el valor de 'llestament, hàbilment': «Mas les demés / may n» parixen, / ans se'n desixen / *poli-*

dament: / sabidament / la let s'exuguen: / bé lo joc juguen / de passa-passa!» (*Spill*, 5498). Com a adjectiu: «E prec-vos que no us enugets / si prolíxament lo us recit, / ne si ·l dictat no és tan *polit* / com als legidors se pertany; / e no us vullats traure susany / si no hi vesets rima subtil / ---», BMeige (*Fortuna e P.*, NCL., 58.3).

També adj. JRoig: «car fon trobada / pedra tallada / en mena nova: / d'ins era tova, / ab esculpides / letres *polides*, / hon se legia / la prophécia: / que concebrà / verge, y parrà / fill, certament» (*Spill*, 11536). Ja llavors aquesta acc. estètica de l'adjectiu degué ser preferentment valenciana: «la muller ha parit un fill *polit*», JnEsteve (*LiEleg*, k-2-a); «seria fer del camí *polit* curt, llarc, y del *polit*, lleig; del dret, tort ---», doc. de Val., a. 1591 (*An. Ce. Cu. Val.* VIII, 45). Com ara, que J. G. M. oposa a *bonic* barceloní «*polit*, *-ida*: bonic, que fa goig, ufà» com a expressió standard valenciana (1936). I en efecte això és el que hom sent d'un cap a l'altre del P. Val., fins a l'extrem Sud: «*polit* y riallós» (*Canyissaes*, 126) a Monòver; on, però, trobem *poli(d)o* a la toponímia *Alte(t) del polio*, muntanyola no gaire lluny de la ciutat, 1963. Una aplicació especial és la que n'ha fet nom del 'Meleagris gallopavo': el gall dindi, en efecte es diu en val. *un polit* o un *tito(t)*, Renat («El Camí», 14-iv-1934).

No s'han d'extremar, però, els fets: *polit* com a adjectiu estètic ha tingut ampla extensió en català. A Eivissa té un ús encara més general que en el P. Val. («hermoso, bonito», PzCabr.); «això és *pulit?*», «són molt *pulits*» s'hi sent a cada pas, a la Vila (1963) i per la pagesia de l'illa; «Can B. és una casa *pulida*, però que ja no és nova», St. Jordi de Rafaltrobat; «vos faré un ramell *pulit*», Sta. Eulàlia del Riu (1963). I no gaire menys a Menorca, on el mallorquí A. Ferrer Ginart observa com a diferenciador de l'ús mallorquí: «*pulit*: hermós, bell, guapo» (*Rond. Men.*, 224). Potser més encara en tot el domini ross., i més que enlloc a la seva part més muntanyosa, no solament en el Capcir: *las pulidas de çuká* anomenen als Angles la gentilíssima flor de la satalia (que les criatures xuclen —*çúkən*— per aspirar-ne un suc emmelat, 1960). Més encara: fins una mica pertot en el Principat, en un estil molt afectiu i pintoresc (com el de la cançó popular) s'ha usat *polit* amb el valor de 'gentil, bonic': «A París hi ha una dama - que tenia cent y un any, / sí se n'és enamorada d'un *pulit* estudiant / ---», MilàF (recoll. en el Gironès, *Romillo*, 563); «vols-te'n llogar, *pulideta pastora* / ---?» (id., reco. en el Barcelonès, *Romancerillo*, 372A).

Fora del cat., aquesta acc. es presenta amplament difosa en Terres d'Oc, i més que enlloc en el gascó pirinenc. *Pulit*, *pulida*, més designatiu que l'afectiu *beroi*, és el mot aranès: «Ei era Val d'Aran era ribèra més *pulida* de tót et Pirenèu / que quann met era pelha naua e bèra / nó i à arren ta beròi dejós det cèu» cantava el verdaguerià Mn. Josep Condó (1915). I així segueix fins al Bearn: «*poulit*, *-ide*: gentil, charmant», Lespy-R.; *poulidets auzerots* 'ocellets bonicois' escrivia l'ossalès F. de Lafargue; d'aquí ha de ser manllevat